

Sygn. akt I ACa 1505/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj
Sędziowie:	SSA Józef Wąsik (spr.) SSA Elżbieta Uznańska
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa I. J.

przeciwko (...) S.A. w O.

o zapłatę i ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 12 czerwca 2014 r. sygn. akt I C 1948/13

uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie.

Sygn. akt I A Ca 1505/14

UZASADNIENIE

Powód I. J. domagał się zasądzenia solidarnie od pozwanych W. K. (1), A. K. oraz (...) S.A. w O. kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę spowodowaną wypadkiem przy pracy zaistniałym w dniu 15 października 2007r. w O. wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu, kwoty 57.812,45 zł tytułem naprawienia szkody wyrządzonej powodowi, wynikającej z wypadku wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu, renty w kwocie 500 zł miesięcznie poczynając od dnia wniesienia pozwu, płatnej z góry do dnia 10 każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w jej płatności z tytułu częściowej utraty zdolności zarobkowych przez powoda, zwiększenia się jego potrzeb i zmniejszenia widoków na przyszłość w związku z wypadkiem oraz ustalenia odpowiedzialności pozwanych za dalsze, mogące wystąpić w przyszłości skutki wypadku przy pracy.

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, iż był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w (...) Spółka Akcyjna w O. na Wydziale Wyrobów (...) od 21 stycznia 1984 r. jako operator maszyn i urządzeń – ustawiacz. Pozwani W. K. (1) i A. K. także zatrudnieni byli w przedmiotowej fabryce w dniu wypadku. W dniu 15 października 2007 r. powód na polecenie pozwanego W. K. (1) przystąpił do dokręcania śrub mocujących zrywacz do dolnej części wykrojnika w prasie mimośrodowej (...), które poluzowały się podczas pracy wykonywanej przez innego pracownika. Pozwany W. K. (1) widząc, iż powód rozpoczyna pracę kazał mu zaczekać aż wyłączy prasę z zasilania, po czym wyłączył wyłącznik główny w szafie sterowniczej, pozostawiając włączony wyłącznik umożliwiający pracę prasy w trybie skokowym, który powodował iż prasa była w ruchu przez około 30 sekund od wyłączenia zasilania silnika. Powód widząc, że pozwany wyłączył zasilanie w szafie sterowniczej przystąpił do przykręcania śruby. Po założeniu klucza nasadowego ześliznęła mu się prawa dłoń z klucza i stracił równowagę, chwytając się lewą dłonią za dół narzędzia i wówczas zadziałała prasa, w wyniku czego powód doznał całkowitej amputacji zmiążdzeniowej śródrezcza lewego na wysokości stawów śródreczno-palcowych, amputacji połowy kciuka lewego i martwicy części replantowanych. Pomimo leczenia szpitalnego nie zdołano uratować palców od II do V oraz kciuka w połowie części dłoni lewej powoda.

Pozwany W. K. (1), jako bezpośredni przełożony powoda, w trakcie zdarzenia nie sprawował w sposób prawidłowy nadzoru nad wykonaniem przez powoda zleconej mu pracy, bowiem nie wstrzymał skutecznie wykonania przez powoda zleconych mu czynności do czasu trwałego wyłączenia maszyny.

Kontrola Państwowej Inspekcji Pracy wykazała, iż w chwili wypadku sterowanie prasy mimośrodowej funkcjonowało niezgodnie z dokumentacją techniczną – ruchową urządzenia. Ponadto stwierdzono brak osłon pomiędzy matrycą a stemplem oraz fakt, iż przycisk „STOP” na pulpicie sterowniczym był koloru zielonego. Po wypadku PIP nakazała wstrzymanie eksploatacji prasy, na której doszło do wypadku. Do kompetencji pozwanego A. K., jako szefa produkcji, należało zadbanie, aby opisana prasa mimośrodowa była dostosowana do minimalnych wymagań dotyczących maszyn, określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy. Powód nadto w okresie od dnia 14 lipca 2007 r. do dnia wypadku nie posiadał aktualnego szkolenia okresowego w zakresie BHP. Obowiązek nadzoru nad przeprowadzaniem takich szkoleń dla pracowników w spółce (...) S.A. spoczywał w okresie od 3 września 2007 r. na szefie produkcji, tj. na pozwanym A. K., który w przypadku braku stosownych szkoleń miał obowiązek niedopuszczenia powoda do pracy.

Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Olkuszu z dnia 27 czerwca 2008 r., sygn. akt IV P 172/07, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 18 listopada 2008 r., sygn. akt VI Pa 373/08, ustalono, że pokrzywdzony I. J. uległ wypadkowi przy pracy. Ponadto sprostowany został protokół z dnia 10 grudnia 2007 r. nr (...)r., dot. ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy w ten sposób, iż nie stwierdzono aby przyczyną wypadku było zawinione zachowanie pokrzywdzonego.

Pozwani W. K. (1) i A. K. zostali uznani za winnych niedopełnienia obowiązków jakie na nich ciążyły, narażenia powoda na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, skutkujące spowodowaniem u powoda obrażeń ciała w postaci innego ciężkiego kalectwa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.k. i prawomocnie skazani wyrokiem Sądu Rejonowego w Olkuszu z dnia 06 lipca 2012 r., sygn. akt II K 226/11.

Powód wskazał nadto, że dochodzi roszczeń związanych z czynem, którego dopuścili się pozwani będący pracownikami (...) S.A. w O. na terenie jej zakładu pracy. Na pracodawcy ciążył obowiązek dostarczenia pracownikowi sprawnych technicznie środków produkcji i takie zorganizowanie pracy, aby była ona bezpieczna.

Postępowanie w stosunku do pozwanych W. K. (1) i A. K. zostało umorzone postanowieniem z dnia 12 czerwca 2012 r. wobec zawarcia przez nich ugody z powodem.

Strona pozwana O. Fabryka (...) S.A.” w O. wniosła o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu. Wskazała, iż powód przyczynił się do powstania szkody bowiem widząc, że jeden z pozwanych wyłączył zasilanie w szafie sterowniczej przystąpił bez konsultacji z którymkolwiek z pozwanych do przykręcania śruby, natomiast pozwany W. K.

kazał zaczekać powodowi, aż prasa zostanie wyłączona. Pozwany zarzucił nadto, że do wyrządzenia powodowi szkody doszło z winy umyślnej W. K. (1) i A. K., a w razie wyrządzenia przez pracownika szkody innemu pracownikowi z winy umyślnej nie znajduje zastosowania art. 120 k.p., wobec czego strona pozwana nie odpowiada w jakimkolwiek stopniu za zaistniałe zdarzenie. Strona pozwana zakwestionowała także wysokość dochodzonych przez powoda roszczeń zarzucając, iż są one wygórowane.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 12 czerwca 2014r oddalił powództwo, nie obciążając powoda kosztami procesu.

Sąd przyjął za bezsporne następujące okoliczności:

Powód był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w Fabryce (...) S.A. w O.. W dniu 15 października 2007 r. powód na polecenie pozwanego W. K. (1) przystąpił do usunięcia usterki maszyny – prasy mimośrodowej (...)o nr (...), poprzez dokręcenie poluzowanych śrub mocujących zrywacz wykrojnika. Podczas wykonywania pracy powód stracił równowagę. Doszło wówczas do przypadkowego włączenia stempla prasy i powód uległ wypadkowi przy pracy, na skutek którego doznał amputacji części lewej dłoni.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 27 czerwca 2008 r. Sądu Rejonowego w Olkuszu, sygn. akt IVP 172/07, sprostowano protokół z dnia 10 grudnia 2007 r. nr (...)r. ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy w ten sposób, iż wykreślono z niego zapis strony pozwanej, iż powód jako poszkodowany przyczynił się do zaistnienia wypadku (vide: dokumentacja powypadkowa – protokół z dnia 10 grudnia 2007 r. nr (...)r. ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy, k. 7-13 akt sygn. IV P 172/07, sprostowany wyrokiem z dnia 27 czerwca 2008 r. wydanym przez Sąd Rejonowy w Olkuszu, Wydział IV Pracy, sygn. akt IVP 172/07, wyrok wydany przez Sąd Rejonowy w Olkuszu, Wydział IV Pracy, w sprawie sygn. akt IV P 172/07, k. 128, wyrok z dnia 18 listopada 2008 r. wydany przez Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział VI Pracy, sygn. akt VI Pa 373/08, k. 161, protokół (...) k. 14-18 akt sygn. IV P 172/07, protokół kontroli Okręgowego Inspektoratu Pracy w K. – Oddział w N. nr rej. (...) - (...) - (...), k. 211-216 i k. 217-222).

Kontrola przeprowadzona w (...) S.A. w O. przez Państwową Inspekcję Pracy nr rej. (...) - (...) - (...) wykazała, iż prasa, na której doszło do wypadku posiada pewne wady konstrukcyjne, m. in. między matrycą, a stemplem wykrojnika znajduje się wolna przestrzeń o prześwicie ok. 4 cm nie zabezpieczona osłoną przed włożeniem dłoni przez pracownika, pulpit sterowniczy maszyny posiada niewłaściwe barwy przycisków i niewłaściwy kształt niezabezpieczający należycie przed przypadkowym uruchomieniem prasy, możliwe jest opuszczenie stempla prasy, które winno następować po jednoczesnym naciśnięciu dwóch przycisków sterujących, po naciśnięciu jednego z przycisków sterujących, zlokalizowanego po lewej stronie pulpitu sterowniczego i znajdującego się bliżej prasy, co wynikało z niewłaściwego podłączenia i możliwe w związku z tym było przypadkowe opuszczenie stempla prasy w chwili utraty równowagi przez powoda (vide: protokół kontroli nr rej. (...) - (...) - (...), k. 211-216).

Prawomocnym wyrokiem z dnia 6 lipca 2012 r. wydanym przez Sąd Rejonowy w Olkuszu Wydział II Karny, sygn. akt IIK 226/11, uznano W. K. (1) winnym tego, że w dniu 15 października 2007 r. w O., woj. (...), jako mistrz Oddziału Tłoczni i Zlewów Nierdzewnych w (...) S.A. z siedzibą w O., będąc odpowiedzialny za bezpieczeństwo i higienę pracy, nie dopełnił wynikających stąd obowiązków, przez to, że zlecił pokrzywdzonemu pracownikowi I. J. pracę polegającą na usunięciu usterki na maszynie – prasie mimośrodowej (...)o nr (...), poprzez dokręcenie poluzowanych śrub mocujących zrywacz wykrojnika i dopuścił pokrzywdzonego pracownika do wykonywania zleconej pracy na opisanej maszynie będącej w ruchu, przy czym nieprawidłowo nadzorując nie wstrzymał zleconej pracy do czasu trwałego wyłączenia maszyny, przez co naraził pokrzywdzonego pracownika I. J. na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, a skutkiem tych naruszeń było nieumyślne spowodowanie u pokrzywdzonego pracownika I. J. obrażeń ciała w postaci innego ciężkiego kalectwa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.k., czym wyczerpał znamiona występku z art. 220 § 1 k.k. i art. 156 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na mocy art. 156 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 3 k.k. wymierzono oskarżonemu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na 2 lata, oraz karę grzywny 60 stawek dziennych po 20 zł każda. Tym samym wyrokiem A. K. uznano za winnego tego, że w okresie od dnia 3 września 2007 r. do dnia 15 października 2007 r. w O., jako szef produkcji w (...) S.A. w O.,

będąc odpowiedzialny za bezpieczeństwo i higienę pracy, nie dopełnił wynikających stąd obowiązków przez to, że nie zapewnił dostosowania maszyny – prasy mimośrodowej (...)o nr (...), na której doszło w dniu 15 października 2007 r. do wypadku, do minimalnych wymagań dotyczących maszyn, określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy (Dz. U. z 2002 r., Nr 191, poz. 1596, ze zm.), a nadto nie dopełnił ciężącego na nim obowiązku nadzoru nad przeprowadzeniem szkoleń w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy dla pokrzywdzonego pracownika I. J., przez co naraził pokrzywdzonego pracownika I. J. na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia bądź ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, czym wyczerpał znamiona występku z art. 220 § 1 k.k. i za to wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na 2 lata.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 5 sierpnia 2009 r. wydanym przez Sąd Rejonowy w Olkuszu, Wydział II Karny, sygn. akt II W63/09, W. K. (1) został uznany za winnego tego, że jako mistrz Oddziału (...) S.A. w dniu 15.10.2007 r. nie zapewnił oznakowania tablicą informacyjną prasy mimośrodowej (...) o numerze inwentarzowym (...)po uzyskaniu informacji od pracownicy T. L. o dostrzeżonych przez nią niesprawnościach tej prasy oraz dopuścił do wykonywania czynności naprawczych tej prasy pracownika I. J., który doznał ciężkiego wypadku przy pracy, czym wyczerpał znamiona wykroczenia z art. 283 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy (t.j. Dz. U. z 1998 r, nr 21, poz. 94 ze zm.) w zw. z art. 212 pkt 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy i w zw. z § 58 ust 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (t.j. Dz.U. z 2003 r., nr 169, poz. 1650 ze zm.) i za to wymierzono mu grzywnę w wysokości 1.000 zł.

Sąd Okręgowy powołał się na art. 120 §1 k.p., zgodnie z którym, w razie wyrządzenia przez pracownika przy wykonywaniu przez niego obowiązków pracowniczych szkody osobie trzeciej zobowiązany do naprawienia szkody jest wyłącznie pracodawca. Przez osobę trzecią w rozumieniu art. 120 §1 k.p. należy także rozumieć innego pracownika zatrudnionego przez tego samego pracodawcę.

Sąd uznał, że warunkiem koniecznym dla ponoszenia przez pracodawcę odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez pracownika osobie trzeciej (na zasadzie art. 120 §1 k.p.) jest wina nieumyślna sprawcy szkody. Zasadniczo w doktrynie i orzecznictwie panuje zgodność co do tego, że umyślne wyrządzenie osobie trzeciej szkody powoduje, że to pracownik-sprawca ponosi wobec niej odpowiedzialność i to na zasadach określonych w kodeksie cywilnym. Oznacza to, że w takiej sytuacji odpowiedzialność pracodawcy zostaje wyłączona i ponosi ją wyłącznie pracownik jako sprawca szkody. Artykuł 120 §1 k.p. powinien mieć zastosowanie jedynie w sytuacji gdy pracownikowi-sprawcy szkody można przypisać działanie w warunkach winy nieumyślnej. Z ochrony przewidzianej w tym przepisie nie powinien bowiem korzystać pracownik, który umyślnie wyrządził szkodę osobie trzeciej (tak M. Gersdorf, K. Rączka, M. Raczkowski (red.), Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2010, s. 619-620; Kodeks pracy, komentarz, red. dr Krzysztof Walczak, Wydawnictwo C.H. Beck, rok wydania 2014 r., Wydanie 12). Art. 120 k.p. stanowi lex specialis w stosunku do przepisów prawa cywilnego, a w szczególności art. 429 i art. 430 k.c., tworząc w ten sposób autonomiczną podstawę odpowiedzialności pracodawcy za szkody wyrządzone przez pracownika osobie trzeciej z winy nieumyślnej.

W niniejszej sprawie w prawomocnym wyroku Sądu Rejonowego w Olkuszu Wydział II Karny z dnia 06 lipca 2012 r., sygn. akt IIK 226/11, zapadłym w wyniku postępowania karnego, które toczyło się w związku z wypadkiem, zostało przesądzone, iż pozwani W. K. (1) i A. K., będący także pracownikami, z winy umyślnej dopuścili się przestępstwa polegającego na niedopełnieniu obowiązków w zakresie nadzoru oraz BHP oraz, że wypadek, któremu uległ powód był skutkiem powołanego niedopełnienia obowiązków przez pozwanych. Sąd w niniejszej sprawie, stosownie do art. 11 k.p.c., związany jest ustaleniami wynikającymi z powołanego wyroku. Jeśli zaś szkoda wyrządzona przez pracownika osobie trzeciej wyrządzona została z winy umyślnej, wyłącza to odpowiedzialność pracodawcy za tę szkodę (uregulowaną w art. 120 k.p.).

Zdaniem Sądu strona pozwana mogłaby ponosić odpowiedzialność za doznaną przez powoda szkodę stosownie do art. 429 lub art. 430 k.c. gdyby w sprawie miało miejsce jakieś inne działanie lub zaniechanie (poza wyrządzeniem szkody przez pracowników) zakładu pracy, który sprawiałaby, że zasadnym byłoby stwierdzenie jego przyczynienia się do powstania szkody, jednak analiza materiału dowodowego nie wskazuje na przyczynienie się zakładu pracy do

powstania szkody. W każdym razie powód, na którym stosownie do art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. spoczywał w tym zakresie ciężar dowodu, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, nie wykazał aby przyczyna wypadku wynikała także z działań lub zaniechań strony pozwanej jako zakładu pracy.

Kontrola przeprowadzona w zakładzie pracy przez Państwową Inspekcję Pracy nr rej. (...) - (...) - (...) wykazała, iż prasa, na której doszło do wypadku posiada wady konstrukcyjne m. in. między matrycą a stemplem wykrojnika znajduje się wolna przestrzeń o prześwicie ok. 4 cm nie zabezpieczona przed włożeniem dłoni przez pracownika, pulpit sterowniczy maszyny posiada niewłaściwe barwy przycisków i niewłaściwy kształt, możliwe jest opuszczenie stempla prasy, które winno następować po jednoczesnym naciśnięciu dwóch przycisków sterujących, po naciśnięciu jednego z przycisków sterujących, zlokalizowanego po lewej stronie pulpitu sterowniczego i znajdującego się bliżej prasy, co wynikało z niewłaściwego podłączenia i możliwe w związku z tym było przypadkowe opuszczenie stempla prasy w chwili utraty równowagi przez powoda.

W uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 03.04.2013 r., sygn. akt IV Ka 93/13, zapadłego na skutek apelacji od wyroku Sądu Rejonowego w Olkuszu z dnia 06.07.2012 r., sygn. akt IIK 226/11, wskazano, że stan techniczny maszyn był w zakresie obowiązków W. K. (1). Prasa winna być włączana przy uruchomieniu dwóch przycisków naraz tymczasem można było ją uruchomić przy pomocy jednego przycisku, o czym pozwany W. K. wiedział. Nieprawidłowo funkcjonowały mechanizmy umożliwiające zatrzymanie maszyny. Przy skokowym trybie pracy i wyłączonym wyłączniku głównym (ustawionym w pozycji 0) możliwe było do 30 sekund od wyłączenia zasilania maszyny uruchomienie roboczego suwaka pracy jednym (lewym) przyciskiem bez konieczności użycia drugiego. Prasa nie posiadała układu sterowania przeznaczonego do całkowitego i bezpiecznego zatrzymania maszyny, który miałby pierwszeństwo przed układem sterowania przeznaczonym do jej uruchomienia, nie posiadała też urządzenia do jej awaryjnego zatrzymania oraz urządzeń zabezpieczających (osłon) niebezpieczną przestrzeń pomiędzy stemplem a matrycą wykrojnika. Powód nie został nadto zapoznany z dokumentacją techniczno-ruchową prasy, nie sporządzono zgodnej z zasadami BHP instrukcji bezpiecznej obsługi maszyny i nie zapoznano z nią powoda. W dniu 15.10.2007 r. I. J. przystąpił do przykręcania drgającego elementu narzędzia, tzw. zrywacza bez upewnienia się czy maszyna została wyłączona. Prace nadzorował pozwany W. K. i dopuścił do wykonywania pracy gdy maszyna była w ruchu podczas, gdy stosownie do art. 212 k.p. oraz §60 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26.09.1997 r. w sprawie ogólnych przepisów BHP winien był upewnić się, że maszyna jest wyłączona. Prasa nie spełniała wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy (Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 30.10.2002 r. w sprawie minimalnych wymagań BHP w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy). Powodowało to, że osoby je obsługujące były narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia w bardzo wysokim stopniu. Pomiędzy tymi naruszeniami a skutkiem wystąpił związek przyczynowy.

Dotyczy to także działań pozwanego A. K., który zatrudniony był w firmie (...) S.A. na stanowisku szefa produkcji co oznacza, że zgodnie z przepisami prawa pracy był osobą kierującą pracownikami, co związane było z obowiązkami wynikającymi z art. 212 k.p. do organizowania stanowisk pracy zgodnie z zasadami BHP, nadzoru nad przestrzeganiem przepisów BHP, systematycznego szkolenia pracowników oraz nadzoru nad stosowaniem urządzeń takich jak powołana prasa.

Wziąwszy pod uwagę, iż postępowanie w stosunku do pozwanych W. K. (1) oraz A. K. zostało umorzone (na zasadzie art. 355 § 1 k.p.c. wobec zawarcia przez nich ugody z powodem), sąd powództwo oddalił. O nieuiszczonych kosztach sądowych, od których uiszczenia powód był zwolniony, orzekł Sąd na zasadzie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t. jednol. Dz. U. z 2010 r., nr 90, poz. 594).

Apelację od tego wyroku wniósł powód, zarzucając:

1/ naruszenie prawa procesowego, które miało lub mogło mieć wpływ na treść wydanego w sprawie wyroku, w szczególności:

a/ art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego, w szczególności poprzez:

- wyprowadzenie przez Sąd jedynie z części zawnioskowanego i zebranego materiału dowodowego nieprawidłowych wniosków, niezgodnych z zasadami logicznego rozumowania, tj. przyjęcie, że strona pozwana (pracodawca) nie jest zobowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej powodowi na jej terenie, a odpowiedzialność ponoszą jedynie jej pracownicy - W. K. (1) i A. K., gdyż zostali oni prawomocnie skazani za umyślne narażenie powoda I. J. na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,

- brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego już uwzględnionego przez Sąd i niewłaściwe dokonanie wyboru określonych środków dowodowych,

- art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 11 k.p.c. - poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego w postaci prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Olkuszu z dnia 6 lipca 2012 r. sygn. akt II K 226/11 (wraz z utrzymującym go w mocy wyrokiem sądu odwoławczego) - polegającą na dokonaniu ustaleń sprzecznych z treścią tego wyroku w zakresie przyjęcia, że szkoda, stanowiąca podstawę dochodzonych żądań pozwu, została wyrządzona powodowi w dniu 15 października 2007 r. przez pracowników pozwanego „z winy umyślnej”, podczas gdy z treści wyroku karnego, którym w całości był związany sąd I instancji, wynika, że tylko jednego z tych pracowników, tj. W. K. (1) skazano za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu u I. J. w postaci „innego ciężkiego kalectwa” a przede wszystkim skazany ten działał w tym zakresie nieumyślnie, co znalazło odzwierciedlenie w kwalifikacji prawnej przypisanego mu czynu zabronionego poprzez uwzględnienie w niej art. 156 §2 k.k.

- art. 217 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. - poprzez nie uwzględnienie wniosków dowodowych zgłaszanych przez powoda, mających na celu wyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w tym m.in legitymacji biernej pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w O., zaistnienia szkody, określenie jej zakresu oraz obowiązku naprawienia szkody przez pozwanego, a to w sytuacji gdy okoliczności te miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;

2/ naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie i nieprawidłową wykładnię bądź nie zastosowanie, w szczególności:

- art. 6 k.c. - poprzez uznanie, że powód nie wykazał zasadności swojego roszczenia dochodzonego pozwem, a to w sytuacji nie przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości,

- art. 120 § 1 kodeksu pracy - poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że (...) Spółka Akcyjna w O. nie jest zobowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej powodowi na terenie (...) Spółki Akcyjnej w O., a tylko jej pracownicy W. K. (1) i A. K. - prawomocnie skazani za umyślne narażenie powoda I. J. na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, a to w sytuacji gdy szkoda stanowiąca podstawę dochodzonych roszczeń, a więc -całkowita amputacja zmiążdżeniowa śródrezcza lewego na wysokości stawów śródreczno-palcowych, amputacja kciuka lewego, martwica części replantowanych - powstała na skutek nieumyślnego działania jednego z pracowników strony pozwanej, co na mocy przywołanego przepisu kodeksu pracy przesądza o wyłącznej odpowiedzialności pracodawcy, tj. strony pozwanej,

- art. 435 k.c. w zw. z art. 94 pkt 4 k.p., art. 207 § 1 i 2 k.p. oraz art. 15 k.p. - poprzez ich niezastosowanie,

- sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego;

- nierozpoznanie istoty sprawy – poprzez niezbadanie podstawy dochodzonego roszczenia, co przejawiało się w odmowie przeprowadzenia całości postępowania dowodowego.

Na tej podstawie wniósł o zmianę wyroku przez uwzględnienie powództwa, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja powoda jest uzasadniona o ile prowadzi do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Przepis art. 386 § 4 k.p.c. przewiduje możliwość, a nie obowiązek sądu drugiej instancji uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wyłącznie w wypadku nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji lub kiedy wydanie wyroku wymaga powtórzenia całości postępowania dowodowego. W tych wypadkach, co prawda brak jest stanowczego zakazu wydania przez sąd odwoławczy wyroku reformatoryjnego, jednak należy unikać wydawania w takich sytuacjach wyroków merytorycznych, aby nie pozbawić stron dwuinstancyjności (art. 176 ust. 1 Konstytucji RP). Sam przepis art. 386 § 4 k.p.c. nie definiuje pojęcia „nierozpoznanie istoty sprawy” w związku z czym należy odwołać się do poglądów doktryny oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Nierozpoznanie istoty sprawy polega na pominięciu przez sąd pierwszej instancji podstawy roszczenia przesłanek stanowiących o jego istnieniu, poprzez oparcie rozstrzygnięcia na nietrafnym zarzucie, np. braku legitymacji czynnej (powoda) lub biernej (pozwanego), przedawnienia, zawisłości sporu i in. (A. Zieliński, *Apelacja według noweli kodeksu postępowania cywilnego*, Palestra 1996, Nr 3-4, s. 55).

Wyjaśnieniem pojęcia „nierozpoznanie istoty sprawy” zajmował się Sąd Najwyższy w wielu orzeczeniach. W wyroku z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00 (niepubl.) uznał, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialno prawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie.

W innym orzeczeniu Sąd Najwyższy stwierdził, że oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego (wyrok SN z 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNAPiUS 2000, Nr 12, poz. 483). Z kolei w wyroku z 23 września 1998 r., II CKN 897/97 (OSN 1999 r., Nr 1, poz. 22) Sąd Najwyższy uznał, że nierozpoznanie istoty sprawy oznacza zaniechanie przez sąd pierwszej instancji zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominięcie istotnych materialnych zarzutów pozwanego. Podobnie według orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 1998 r., I CKN 804/97 (nipubl.) nierozpoznanie istoty sprawy oznacza nierozpoznanie merytoryczne zgłoszonych w sprawie roszczeń.

Kierunek orzecznictwa wytycza w tym zakresie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 roku, IV CSK 299/10, LEX 784969: Pojęcie „istoty sprawy”, o którym jest mowa w art. 386 § 4 k.p.c. dotyczy jej aspektu materialnoprawnego i zachodzi w sytuacji, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnoprawnej dochodzonych roszczeń, jak też skierowanych przeciwko nim zarzutów merytorycznych, tj. nie odniósł się do tego co jest przedmiotem sprawy uznając, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych, czy procesowych unicestwiających dochodzone roszczenie.

Nadto w niniejszej sprawie Sąd poprzestał na ustaleniu wybranych okoliczności bezspornych, nie prowadząc postępowania dowodowego, co stanowi odrębną przesłankę do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd I Instancji przyjął brak legitymacji biernej strony pozwanej, jako pracodawcy zwolnionego z odpowiedzialności na podstawie art. 120 kodeksu pracy z uwagi na popełnienie przez W. K. (1) i A. K. przestępstwa z art. 220 § 1 kk tj. umyślnego narażenia powoda na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

Należy w pełni podzielić zarzut apelacji w tym względzie. Sąd Okręgowy wyprowadził błędne wnioski z treści prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Olkuszu z dnia 6 lipca 2012 r. sygn. akt II K 226/11 (wraz z utrzymującym go w mocy wyrokiem sądu odwoławczego), przez przyjęcie, że szkoda, stanowiąca podstawę dochodzonych żądań pozwu, została wyrządzona powodowi w dniu 15 października 2007r. przez pracowników pozwanego z winy umyślnej,

podczas gdy z treści wyroku karnego, którym w całości był związany sąd I instancji, wynika, że jednego z tych pracowników, tj. W. K. (1) skazano za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu u I. J. w postaci „innego ciężkiego kalectwa” a przede wszystkim skazany ten działał w tym zakresie nieumyślnie, co znalazło odzwierciedlenie w opisie czynu i kwalifikacji prawnej przypisanego mu przestępstwa opisanego w art. 156 § 2 k.k. Powód wszak wywodzi swoje roszczenia wobec pracodawcy właśnie z faktu spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci „innego ciężkiego kalectwa”, co nastąpiło nieumyślnie, a nie z faktu samego „narażania powoda na niebezpieczeństwo”, które trwało latami. Z drugiej strony, tolerowanie przez pracodawcę takiego stanu rzeczy i brak nadzoru nad wykonywaniem obowiązków przez W. K. (1) i A. K. nie pozwala na zwolnienie z odpowiedzialności zakładu pracy na podstawie art. 120 § 1 k.p.

Wszak, bezspornym było, że kontrola przeprowadzona w zakładzie pracy przez Państwową Inspekcję Pracy nr rej. (...) - (...) - (...) wykazała, iż prasa, na której doszło do wypadku posiada wady konstrukcyjne m. in. między matrycą a stemplem wykrojnika znajduje się wolna przestrzeń o prześwicie ok. 4 cm nie zabezpieczona przed włożeniem dłoni przez pracownika, pulpit sterowniczy maszyny posiada niewłaściwe barwy przycisków i niewłaściwy kształt, możliwe jest opuszczenie stempla prasy, które winno następować po jednoczesnym naciśnięciu dwóch przycisków sterujących, po naciśnięciu jednego z przycisków sterujących, zlokalizowanego po lewej stronie pulpitu sterowniczego i znajdującego się bliżej prasy, co wynikało z niewłaściwego podłączenia i możliwe w związku z tym było przypadkowe opuszczenie stempla prasy w chwili utraty równowagi przez powoda.

W przedstawionej sytuacji, trafnie zarzucono w apelacji naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 435 § 1 k.c. W sprawie nie rozpoznano jej istoty wskutek błędnego przyjęcia braku biernej legitymacji procesowej pozwanej spółki. Pracodawca wszak, niezależnie od przepisów prawa pracy, na zasadach ogólnych ponosi ryzyko powstania po stronie pracownika szkód spowodowanych przebiegiem procesu pracy, w tym szkód spowodowanych ruchem przedsiębiorstwa (art. 435 k.c.), co ma znaczenie zwłaszcza w kontekście roszczeń uzupełniających zgłaszanych przez pracowników poszkodowanych w wypadkach przy pracy.

W myśl utrwalonych poglądów orzecznictwa, źródłem odpowiedzialności pracodawcy (tak jak każdego innego podmiotu, w tym pracodawcy użytkownika, bez potrzeby odwoływania się do art. 300 k.p.) może być czyn niedozwolony w rozumieniu art. 435 § 1 k.c. Przede wszystkim z art. 443 k.c. wynika, że to samo zdarzenie może bowiem być jednocześnie źródłem szkody kontraktowej i deliktowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1981 r., IV CR 18/81, LEX nr 8331) i dlatego naruszenie przez pracodawcę (także pracodawcę użytkownika) obowiązku przeciwdziałania wystąpieniu zagrożeń dla życia i zdrowia pracowników może stanowić czyn niedozwolony, niezależnie od tego, że może być również uznane za naruszenie objętego treścią stosunku pracy obowiązku zapewnienia pracownikowi bezpiecznych i higienicznych warunków pracy z art. 207 § 2 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 175/10, OSNP 2012 nr 7-8, poz. 88; OSP 2012 Nr 9, poz. 86, z glosą J. Jankowiaka; PiZS 2012 nr 12, s. 37, z glosą W. Ostaszewskiego; PiZS 2013 nr 2, z refleksjami J. Jankowiaka, z orzecnictwem powołanym w uzasadnieniu tego wyroku, Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2014 r., I PK 243/13).

W konsekwencji należy stwierdzić, że pracodawca jest biernie legitymowany w sporze sądowym, w którym pracownik, który doznał uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, dochodzi roszczeń odszkodowawczych, uzupełniających świadczenia z tytułu wypadku przy wykonywaniu pracy tymczasowej, oparte (przede wszystkim w aspekcie podstawy faktycznej, a ewentualnie także przez wskazanie podstawy prawnej) na zasadach odpowiedzialności deliktowej (art. 435, 444 i 445 k.c.). Nietrafne jest więc oddalenie powództwa w takiej sprawie z powołaniem się na brak legitymacji biernej pracodawcy.

Jak to stwierdził Sąd Najwyższy, m. in. w wyroku z dnia 10 kwietnia 2014 r., (I PK 243/13), sprawa, w której pracownik dochodzi od pracodawcy na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych, roszczeń uzupełniających świadczenia z ubezpieczenia społecznego z tytułu wypadku przy pracy (zadośćuczynienia i odszkodowania) jest sprawą z zakresu prawa pracy (art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c.), niemniej rozpoznanie jej przez sąd rozpoznający „zwykłe” sprawy nie powoduje nieważności postępowania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy przeprowadzić postępowanie dowodowe, uwzględniając wnioski stron oraz rozpoznać sprawę w granicach wynikających z określonego przez strony przedmiotu postępowania.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeknie Sąd I Instancji zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c.